

Una bodegueta a Lisboa

per Miquel Cardell

Al primer record que tenc de Manel Marí sèiem a la terrassa d'un restaurant de Berlín, que realment és una vorera. Deu ser un restaurant progre o alternatiu, perquè les taules són estretes i llargueres, de fusta gens pretenciosa, una mica envellida. Ens acompanya Pilar Arnau, amfitriona excel·lent, que forma part de l'organització de la participació al Festival d'Estiu de Literatura de la ciutat, que és el motiu del nostre viatge. Som als primers dies del juliol del 2002.

D'aquells dos dies en record un strudel deliciós a la Casa dels Escriptors; una sinagoga majestuosa vigilada per tanquetes gairebé davant una antiga caserna ocupada amb una gran exposició d'art i una discoteca; dues dones molt joves, idèntiques, que es besaven a un bar com tretes d'un mite de Narcís; aquelles prostitutes adolescents, molt rosses, molt operades per semblar pin-ups de ciència ficció; l'enormitat de tot: les columnes de la catedral, l'amplària de les avingudes, aquell edifici soviètic tancat a causa de l'amiant...; i la lectura de poemes a una dependència petita i no sé si secundària d'una gran biblioteca situada en un edifici monumental, hiperarquitectònic, molt anys 60 o 70, i la tertúlia posterior, amb l'impost inevitable d'haver d'explicar el perquè de la rara mania d'escriure en català amb els perills immanents d'odi a l'espanyol, amenaça a la sagrada unitat de la pàtria i terrorisme que implicaria... Però en record sobre tot el doble impacte de conèixer la persona i el poeta.

El poeta que Manel ja era aleshores, estricte i excessiu: essen-

Manel Marí, en un recital poètic, amb acompanyament musical.

cialment vitalista, d'un vitalisme afamegat, que sap que la llibertat, la revolta, és la via de la vida, un deure moral, i ho diu amb el rigor i la potència de qui es preocupa amb coneixement i sensibilitat d'aspectes formals, com ara la mètrica, que a vegades fa la sensació que han perdut prestigi i importància. Tractant-lo, conversant-hi, aviat descobries que el poeta era molt coherent amb la persona: crec que si feia una enquesta entre els amics comuns un dels adjectius més votats seria seductor. En Manel era un seductor, i no vull restringir el sentit del terme a allò del perseguidor de senyores; la capacitat de seduir era una mena de do intrínsec que exercia sobre qualsevol, crec que com a conse-

qüència de la seva generositat essencial: a l'amistat i la conversa, com al poema, s'hi oferia tot, obertament, tan excessiu, radicalment vital, com als poemes.

Un parell d'anys després vaig formar part del jurat que va atorgar el premi Mallorca al seu llibre *No pas jo*. Va ser una reunió intensa i de gran nivell, perquè la cosa estava entre dos llibres consistents i diferents entre ells i va menar la discussió fins a alçades o fondàries teòriques. Crec que el llibre de Manel es va acabar imposant per la seva compacitat, la seva coherència, l'arquitectura de fons. I cap a la fi d'aquella dècada m'encarregà la semblança o presentació que introduïa la seva part de *Grans èxits*, un

Manel Marí a ca seua, a Vila (fotografia: Fernando de Lama / Diario de Ibiza).

llibre que compartia amb Sebastià Alzamora, Pere Joan Martorell i Josep Lluís Aguiló, a iniciativa d'Alzamora, que aleshores dirigia l'Editorial Moll. Va ser pretext d'algunes presentacions, i sobretot postpresentacions, memorables i divertides. Però potser d'aquells anys el millor eren les seves imprevisibles visites a Mallorca, els seus "ens podem veure, i de pas em podries acompanyar a tal o qual banda, que no tenc cotxe". Aquelles trobades varen ser l'àmbit d'una llarga conversa per capítols, sobretot sobre poesia, i sobre aspectes tècnics i mètrics. Amb poca gent he passat tant de gust de parlar-ne com amb en Manel. Sobretot record les voltes que vàrem fer sobre el tema dels versos de nou síl·labes, un metre que em resultava complicat: "Ens hi jugam una cervesa, guanya el primer que hi escrigui tot un llibre...". Ell guanyaria les missions; però si algú s'entretenia a llegir des d'aquest punt de vista la poesia que he escrit els darrers deu anys crec que hi trobaria ben coneixedora l'evidència de l'impacte d'aquelles converses i aquell petit rept. O no tan petit.

Vistes des d'ara (que enyoram l'amic, que celebrem el poeta cada vegada que el llegim o que la seva poesia ens batega a la memòria, que

no podem evitar imaginar, i retreure als déus, els grans llibres que ja no escriurà), aquelles converses, al cotxe, a qualsevol carrer sobretot de nit, als bars, sembla que volen acostar-se a uns poemes que tan sovint tenen els carrers de la nit i els bars de la nit com a escenari i mite. I, d'entre totes, n'hi ha una que volia evocar perquè és d'alguna manera un punt central en el meu personal mite i record de l'amic i el poeta Manel Marí.

L'any 2010 l'Institut Ramon Llull i el Govern de les Balears organitzaren una Setmana de Cultura de les Illes Balears a Lisboa. Amb aquest motiu, devers una dotzena de poetes vàrem ser convidats a desplaçar-nos per fer una lectura a la Casa Fernando Pessoa, entre altres activitats. Va ser una mena de divertit viatge d'estudis. Record que hi vàrem conèixer un net o besnet, per via no matrimonial, d'Alejandro Lerroux; les copes al Pavilhao Chines; un arròs capverdià insuperable en un baret que no feia entrera; una vetlada de fado amb un mestre veterà que semblava un clon de Salvador Espriu; una ruta literària per la ciutat...

Però sobretot en record l'horabaixa que amb en Manel vàrem fugir de no sé quin acte més o manco protocol·lari per trobar refugi a un bar bodega d'aquells amb botes de vi i sentimentalitat fatigada que es poden trobar a qualsevol barri treballador i perifèric del migjorn europeu. Beviem vi de la casa i cervesa Sagres, en una espècie de terrasseta mig peatonal entre edificis de pisos sense més atribut que la mediocritat. Un home relativament jove, mig captaire, potser l'alcohòlic titular del local, ens va demanar que li pagàssim un beure. En Manel, i això no és una anècdota colorista, jo diria que apunta a un tret essencial de l'ànima de l'amic, li va donar conversa, el va convidar a berenar, i després va insistir que acceptàs un segon beure, no sé si més. I ho va fer espontàniament, en veu baixa, diria, sense majúscules ni èmfasi ni públic; recordau que

abans parlava de la seva generositat essencial?

Esbandírem aquell horabaixa robat parlant de mètrica, de poesia. Crec que li vaig donar una mica de pallissa amb un poema que aleshores em tenia entre capficat i obsessionat, perquè en tenia el to, l'estructura bàsica d'imatges i un bon grapat de versos, però no hi havia manera de resoldre'l, em faltava, diguem, saber on menava tot allò, com havia d'acabar, quina era la conclusió. Ell escoltava, assentia i somreia, era un somriure bonadós, afectuós, comfortable, com de germà major, i no em donava altra resposta que "sí que ho saps on va i com ha d'acabar, sí que ho saps...".

He contat alguna vegada aquesta història, i el final vendria a ser que, poc després, tornat a casa, vaig acabar el poema, perquè sí que, efectivament, el que ja tenia de poema sabia on volia anar i quina era la conclusió. Però sempre he pensat que potser no l'hauria trobada sense aquell horabaixa de copes i fullet a un racó gris de la ciutat que anomenen blanca, i per això aquell poema, que es titula, amb perdó per l'autoreferència, *Els guiris místics*, inclou una dedicatòria a Manel.

"Què en podem esperar del temps? / Neutralitat amb mala bava / que es desentén dels claus del greuge."; "l'hostilitat d'unes finestres / des d'on un rostre amb massa noms / guaita amb l'esguard d'una amenaça"; "No som pas les mateixes víctimes / i tenim dret a una pedrada / per fer petar el mirall del fat...". He tornat a *No pas jo* ("vida, collons, al preu que sigui.") més per ganes i perquè sí que per tornar a tocar amb les mans allò que ja sabia i que aquests dies de nova anormalitat, gregarisme i neoparla fan encara més evident: la vigència, jo diria la necessitat, de la paraula de Manel Marí. El llegim, el celebrem; però també —ho he de dir, com ho dèiem l'altre dia parlant d'ell amb un amic comú— per tornar a constatar que l'enyoram.

MIQUEL CARDELL ■